

**Protocol
medisch handelen
Stichting Nuwelijn**

1 Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave	2
2	Aanleiding	2
3	Doel	2
4	Toepassingsgebied	2
5	Definities / afkortingen	2
6	Inhoud	3
6.1	Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen	3
6.2	Een leerling wordt ziek op school	3
6.3	Het verstrekken van medicijnen op verzoek	4
6.4	Medische handelingen	5

Bijlagen:

- 1 Het verstrekken van medicijnen op verzoek
Toestemmingsformulier voor: "het verstrekken van medicijnen op verzoek"
2. Uitvoeren van medische handelingen
Toestemmingsformulier voor: "uitvoeren van medische handelingen"
3. Bekwaamheidsverklaring bij het uitvoeren van medische handelingen
4. Richtlijnen: "hoe te handelen bij een calamiteit"

2 Aanleiding

Steeds meer leerlingen gebruiken medicatie. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouders/verzorgers om leerlingen(de door een arts voorgeschreven) medicijnen toe te dienen. Dit protocol is ontwikkeld om scholen een handreiking te geven over hoe te handelen in deze situaties.

3 Doel

Op een verantwoorde manier omgaan met medicijnverstrekking en medisch handelen op scholen.

4 Toepassingsgebied

Het protocol geldt voor alle medewerkers van Stichting Nuwelijn

5 Definities / afkortingen

Onder medisch handelen wordt verstaan:

Het verlenen van EHBO- handelingen evenals het toedienen van medicijnen.

Handelingen welke in de wet BIG (beroepen Individuele Gezondheidszorg) geregeld zijn, behoren tot medisch handelen maar vallen buiten de handelingsbevoegdheid van het onderwijzend personeel.

6 Inhoud

6.1 Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leraren op school worden geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook komt het voor dat de schoolleiding het verzoek van ouder(s) / verzorger(s) krijgt om leerlingen (de door een arts voorgeschreven) medicijnen toe te dienen. Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn.

Met het oog op de gezondheid van leerlingen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leraren en schoolleiding kunnen wanneer zij fouten maken of zich vergissen bij de uitvoering van deze handelingen aansprakelijk gesteld worden.

Dit protocol geeft de scholen van Stichting Nuwelijn een handleiding over hoe in deze situaties te handelen.

De drie te onderscheiden situaties zijn:

- De leerling wordt ziek op school
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en de leraar geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling. Voor de individuele leraar geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

Op de volgende pagina's wordt elk onderdeel beschreven. In de bijlagen vindt u het betreffende toestemmingsformulier en / of bekwaamheidsverklaring.

Naar aanleiding van dit protocol kan de jeugdarts of verpleegkundige jeugdgezondheidszorg van de GGD ondersteunen bij het verhelderen van vragen.

6.2 Een leerling wordt ziek op school

Het komt voor dat een leerling 's morgens gezond op school komt en tijdens de schooluren last krijgt van hoofd- buik- of oorpijn of kan een beet of prik van een insect geprikt hinderlijk zijn. Wanneer een leraar inschat dat de leerling bij een eenvoudig middel gebaat is, dan is het gewenst om altijd eerst contact te zoeken met de ouders. Vraag om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken.

Problematische situaties dienen zich aan wanneer de ouders of andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. De leerling kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook mogen medicijnen niet zonder toestemming van de ouders verstrekt worden.

Raadpleeg dan de huisarts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft zaak de leerling voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders zodat we niet uitputtend alle signalen kunnen benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele zaken waarop gelet kan worden zijn:

- toename van pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

Onderwijzend personeel is geen medisch personeel. Raadpleeg, bij twijfel, altijd een (huis)arts. Dit geldt uiteraard ook wanneer de pijn blijft of de situatie zich verergert. Zorgvuldig handelen is belangrijk, géén risico's nemen.

6.3 Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica, of zetpillen bij toevallen. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leraar deze middelen wil verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders gegeven. Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen. Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het leerling kunnen leiden.

- Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden.
- Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren, opbergen en de wijze van controle op de vervaldatum. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leraren verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.
- Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende leerling
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende leerling gegeven heeft

Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis.

Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.

Zorg in alle gevallen dat alle relevante gegevens bij de hand zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en / of specialist van het leerling, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het leerling vertoont (eventueel welke fout is gemaakt).

6.4 Medische handelingen

Stichting Nuwelijn vindt het van groot belang dat een langdurig zieke leerling of een leerling met een bepaalde handicap zoveel mogelijk gewoon naar school gaat. De leerling heeft contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn handicap of ziek zijn.

Medische handelingen

In hoog uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan schoolleiding en leraren vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. Bij voorkeur worden deze handelingen door de Thuiszorg of de ouders zelf op school verricht. In zeer uitzonderlijke situaties, kan een beroep op school worden gedaan.

Indien wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling, neemt het schoolbestuur en de leraar een bepaalde verantwoordelijkheid op zich. Het bespreken van mogelijke consequenties welke het gevolg kunnen zijn van deze verantwoordelijkheid gaat uiteraard aan het te nemen besluit vooraf.

Leerkrachten kunnen niet verplicht worden medische handelingen uit te voeren. In ieder geval moet de leerkracht een gedegen instructie krijgen voordat hij/zij een medische handeling gaat uitvoeren. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring.

Een leerkracht die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht, bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een tijd niet heeft verricht, moet deze handeling eveneens *niet* uitvoeren.

Scholen moeten zich, wanneer wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een leraar, wel realiseren dat zij daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich nemen. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn, maar het is goed zich te realiseren wat hiervan de consequenties kunnen zijn.

Het zal duidelijk zijn dat de ouders voor dergelijke ingrijpende handelingen hun toestemming moeten geven. Zonder toestemming van de ouders kan een schoolleiding of leraar al helemaal niets doen. Gezien de ingrijpendheid van de handelingen moet een schoolleiding een schriftelijke toestemming van de ouders vragen.

Wettelijke regels

Voor de hierboven genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt. De wet beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel.

Bepaalde medische handelingen – de zogenaamde voorbehouden handelingen - mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Dit betekent dat een leraar in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling. Binnen organisaties in de gezondheidszorg is het gebruikelijk dat een arts, of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger,

een bekwaamheidsverklaring afgeeft met het oog op eventuele aansprakelijkheden. Een leraar die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht - zal deze handeling eveneens niet mogen uitvoeren.

Aansprakelijkheid

Technisch gezien vallen leraren niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische - en paramedische beroepen. Soms worden leraren betrokken bij de zorg rond een ziek leerling en worden daarmee partners in zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat leraren gevraagd wordt om een medische handeling bij een leerling uit te voeren.

Deze, niet alledaagse, positie van de leraar moet hierbij serieus genomen worden, een bekwaamheidsverklaring is daarbij noodzakelijk. Zodoende wordt een optimaal mogelijke zekerheid aan leerling, ouders, leraar en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een leraar in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling.

Heeft een leraar geen bekwaamheidsverklaring dan kan hij bij onoordeelkundig handelen aangesproken worden.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen stel u dan direct in verbinding met de huisarts en / of specialist van het leerling. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het leerling bij de hand heeft, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van het leerling.

Geef verder door naar aanleiding van welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het leerling waarneembaar zijn.

BIJLAGE 1.

Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Naam leerling:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Zoon / dochter / pupil van: (*naam ouder(s) / verzorger(s)*)

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Naam huisarts:

Telefoon huisarts:

Naam specialist:

Telefoon specialist:

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

Naam van het medicijn:

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

_____ uur _____ uur

_____ uur _____ uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

Medicatie wordt bewaard op hieronder beschreven wijze:

TOESTEMMINGSFORMULIER

“Het verstrekken van medicijnen op verzoek”

Dosering van het medicijn:

Wijze van toediening:

Wijze van bewaren:

Controle op vervaldatum door:

Functie:

Ondergetekende, ouder / verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leraar die daarvoor een medicijn instructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

MEDICIJN INSTRUCTIE

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

Datum:

Door: *(naam)*

Functie:

Naam instelling:

Aan: *(naam)*

Functie(s):

Van: *(naam + plaats school)*

BIJLAGE 2.

Uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenoemde 'medische handeling' op school bij:

Naam leerling:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Zoon / dochter / pupil van: *(naam ouder(s) / verzorger(s))*

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Naam huisarts:

Telefoon huisarts:

Naam specialist:

Telefoon specialist:

Naam van contactpersoon *(in ziekenhuis of anders)*:

Telefoon contactpersoon:

Beschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op school bij de leerling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

TOESTEMMINGSFORMULIER “Uitvoeren van medische handelingen”

De ‘medische handeling’ moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

_____ uur _____ uur
_____ uur _____ uur

De ‘medische handeling’ mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

De manier waarop de ‘medische handeling’ moet worden uitgevoerd:

Eventuele extra opmerkingen:

Bekwaamheidsverklaring aanwezig : ja / nee

Instructie van de ‘medische handeling + controle op de juiste uitvoering is gegeven op:

Datum:

Door: _____ Functie: _____
Van (*instelling*): _____

Ondergetekende:(*naam*) _____

Ouder: _____ Verzorger: _____

Datum: _____ Plaats: _____

Handtekening: _____

BIJLAGE 3

Bekwaamheidsverklaring bij het uitvoeren van medische handelingen

Voor het uitvoeren van een zogenoemde 'medische handeling'.
Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling

verklaart dat (*naam werknemer*):

Functie:

Werkzaam aan / bij:

na instructie door ondergetekende deskundige , in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

Naam:

Geboortedatum:

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens:

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

Ondergetekende:

Functie:

Werkzaam aan / bij:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

BIJLAGE 4

Richtlijnen hoe te handelen bij een calamiteit

- het toedienen van medicijnen aan een leerling
- het uitvoeren van een medische handeling

Richtlijnen hoe te handelen bij een calamiteit t.g.v.:

- het toedienen van medicijnen aan een leerling
- het uitvoeren van een medische handeling
- Laat het leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het leerling goed en probeer het gerust te stellen
- Waarschuw een volwassene (of laat één van de leerlingen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het leerling tegen de volwassene moet zeggen)
- Bel direct de huisarts en / of de specialist van het leerling
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of “medische” handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het leerling bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - Naam van het leerling
 - Geboortedatum
 - Adres
 - Telefoonnummer van ouders en / of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - Naam + telefoonnummer van huisarts / specialist
 - Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
 - Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 - Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
 - Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan / gezegd.
 - In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het leerling is gegaan.

